

Botsende wereldbeelden

Auteur(s):

Dalen, H.P. van

De auteur is verbonden aan het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI), en Ocfeb, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Verschenen in:

ESB, 82e jaargang, nr. 4121, pagina 727, 24 september 1997

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

economie-beoefening, uit, de, vakliteratuur

Economen die hun dagelijks brood verdienen met het geven van beleidsadviezen kunnen nog wel eens met weemoed terugdenken aan de tijd dat zij heer en meester waren in het beleidsdebat. Het Keynesianisme bood economen de kans om de rol van de overheid enorm uit te breiden. Door middel van overheidsinterventie konden we de conjunctuurgolven dempen, door de sociale zekerheid uit te breiden streefden we naar een egalisering van de secundaire inkomensverdeling, en door handig met monetair beleid te spelen konden we ook de werkloosheid beheersen. Kortom, wat konden economen toen eigenlijk niet?

Hoe anders is de rol van de overheid vandaag. De kritiek van Lucas op de macro-economische modellen van Tinbergen en Klein zette het hele vak op zijn kop. Doordat beleidsmakers geen rekening hielden met de reacties van burgers waren de effecten van overheidsbeleid tamelijk gering. Inmiddels zijn de verwachtingen over wat beleidsmakers allemaal kunnen bereiken sterk afgenomen. Niettemin zijn er nog altijd economen die alle waarschuwingen over de geringe effectiviteit van de overheid in de wind slaan en als 'dealers' de politici hun dagelijkse shot welvaart verkopen.

Het was slechts een kwestie van tijd voordat economen behept met deze verschillende visies een knallende ruzie zouden krijgen en nu is het dan zover ¹. Robert Kuttner - een econoom die in de VS bekend staat als links - kruiste onlangs de degenen met Paul Krugman, wellicht de bekendste econoom in de VS. Ook Krugman staat bekend als links, maar hij maakt gebruik van rechtse, neoklassieke modellen. Kuttner daarentegen gebruikt linkse modellen, waaruit - oh wonder - linkse resultaten rollen. Het debat draait in feite om de botsing van wereldbeelden. Het is de strijd van de arrogante instrumentalist versus de arrogante liberaal. Instrumentalisten hebben de neiging om zich te verliezen in het bootsen van samenlevingen, waarbij ze vergeten dat economie een sociale wetenschap is en niet een exacte. Kuttner, zo verwijt Krugman hem, weet zeker wat er mis is en wat er gedaan moet worden. Liberale economen zijn daarentegen veel voorzichtiger, zo voorzichtig zelfs dat zij het motto "het beste beleid is geen beleid" overal verkondigen, aldus het verwijt van Kuttner aan het adres van Krugman.

Als voorbeeld van hoe beide economen van mening verschillen kan wellicht de relatie tussen besparingen, investeringen, groei en het overheidstekort dienen. Volgens Krugman zijn besparingen de bron van investeringen en investeringen op hun beurt zijn weer de bron van economische groei. Als besparingen laag zijn dan is de economische groei dat ook. Krugman bepleit daarom dat "de enige betrouwbare manier om nationale besparingen te stimuleren is de verwijdering van het (Amerikaanse) overheids- tekort".

Dit gaat Kuttner allemaal te ver. Krugman verwaarloost de mogelijkheid van andere (lees: Keynesiaanse) causaliteiten, zoals: het genereren van overheidstekorten kan investeringen stimuleren; of loonsverhogingen kunnen de consumptieve vraag stimuleren en indirect daarmee de investeringsvraag; of een spiraal van hogere lonen, meer besparingen, en meer groei kan in werking treden. Keer op keer noteert Kuttner dit soort omissies in de verhalen van Krugman.

Beide economen kennen zo hun feilen en in beide gevallen heeft het te maken met hun tolerantie voor alternatieve (gekleurde) modellen. Krugmans kritiek op Kuttner lijkt mij terecht: hij stelt dat we gewoon niet veel weten van de economie en het getuigt van arrogantie om te doen alsof je wel alles zeker weet. Maar ook Krugman kent zijn feilen. Hij ergert zich aan economen die 'slechte' adviezen geven waarmee beleidsmakers hun beleid kunnen rechtvaardigen, en vindt bijvoorbeeld dat alleen economen aangesloten bij de bond van 'echte' economen advies mogen geven. Toegegeven, als economen niet kunnen boekhouden en drogedeneringen verkondigen dan behoren zij op hun falie te krijgen, maar voor de rest is economie toch maar een sociale wetenschap en de waarheid is in de economie een zeer rekbaar begrip.

De achilleshiel van Krugman is, zoals Kuttner naar voren brengt, dat hij zelf de grootste beleids- entrepreneur is geworden waarbij ook zijn eigen argumentatie sterk gekleurd wordt door die rol. Alleen, Krugman beheerst die rol niet goed. Hij staat als een klein kind te stampen als de beleidsmakers niet naar hem luisteren, en heeft blijkbaar niet door dat het geven van economisch advies een raffijn spel is. Weliswaar met een eigen logica, maar wel een logica die begrepen kan worden met de instrumenten die tot het domein van de economische theorie behoren ². Met andere woorden: Krugman is een naïeve en daarmee ineffectieve beleidsadviseur.

Nu is dat is niet erg, omdat wellicht daar zijn comparatieve voordeel niet ligt. Krugman heeft het academische spel onder de knie en flanst met het grootste gemak een model in elkaar dat plausibel lijkt. Met die gave heeft hij het academische debat nieuwe impulsen gegeven. Voor Krugman is het te hopen dat hij zijn eigen comparatieve voordeel op tijd ontdekt, want een econoom die zijn eigen comparatieve voordeel niet uitbuit, dat is een contradictio in terminis

---

1 Zie R. Kuttner, Peddling Krugman, *The American Prospect*, nr. 28, september 1996, blz. 78-86; P. Krugman, Controversy: of economists and liberals; en R. Kuttner, Reply to Krugman, *The American Prospect*, nr. 29, november/december 1996, blz. 13-16.

2 Zie W. Letterie, en O.H. Swank, Learning and signalling by advisor selection, *Public Choice*, jg. 92, blz 353-367.